

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานต่างกันในกลุ่มที่ใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

5.2 สมมติฐานในการวิจัย

5.2.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

5.2.2 นักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานต่างกัน ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3.1 ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 กลุ่มโรงเรียนบ้านผือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 21 ห้องเรียน 283 คน

5.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบริบาลภูมิเขตต์ กลุ่มโรงเรียนบ้านผือ สำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 64 คน เป็นนักเรียนที่ยังไม่เคยเรียนเนื้อหาหน่วยที่ 2 เรื่อง ชีวิตในบ้าน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นจัดเข้ากลุ่มโดยวิธีสุ่ม (Random Assignment) เพื่อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 32 คน แล้วจับสลากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ชีวิตในบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.34 - 0.82 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.13 - 0.70 โดยมีค่าความเชื่อมั่นแบบ KR-20 เท่ากับ 0.91 แผนการสอนตามรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ จำนวน 13 แผน และแผนการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 13 แผน

5.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3.4.1 ขั้นเตรียม

ผู้วิจัยได้เตรียมนักเรียนกลุ่มทดลองเพื่อชี้แจง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนตามรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยปฏิบัติการสอนจริง ล่วงหน้าก่อนการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์

5.3.4.2 ขั้นดำเนินการ

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม ถึง 4 สิงหาคม 2538 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ทำการทดสอบก่อนเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นก่อนการทดลอง 1 วัน ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเอง
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองใช้แผนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ กลุ่มควบคุมใช้แผนการสอนปกติใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 39 คาบ
- 3) ทำการทดสอบหลังเรียน หลังจากการทดลองสอนทั้งสองกลุ่มสิ้นสุดลง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองจากนั้นนำไปตรวจและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.3.5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3.5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

(1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทดสอบค่าเฉลี่ย โดยใช้ t-test

(2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

5.4 สรุปผลการวิจัย

5.4.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4.2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความก้าวหน้าในการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ของนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานต่างกันในกลุ่มทดลอง ไม่แตกต่างกัน

5.5 การอภิปรายผล

5.5.1 จากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ด้วยการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ และการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ใช้กิจกรรมการเรียนการสอน ชี้นำ ชื่นสอน การศึกษากลุ่มย่อย การทดสอบย่อย การคิดคะแนนความก้าวหน้าของบุคคล และกลุ่ม ส่งผลต่อเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะช่วยพัฒนา

ผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา และด้านสังคม ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดได้โดยมีเพื่อนวัยเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน เป็นผู้คอยแนะนำหรือช่วยเหลือทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันย่อมจะมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจง่ายกว่าครูผู้สอน (Joyce and Wiel, 1986) นักเรียนจะยึดหลักในการเรียนแบบร่วมมือกัน 3 ประการ คือ รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่มมีผลต่อรางวัลเพื่อเป้าหมายของกลุ่ม โอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน

ในระหว่างการเรียนเป็นกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมร่วมกันโดยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการควบคุมความประพฤติกันเองภายในกลุ่ม ทำให้เกิดทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ, 2535) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Slavin (1984) Pratt and Mocsner (1990) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 5 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนตามปกติ และ บุญประเสริฐ ไชยศิริ (2537) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนารูปแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์แบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้รูปแบบดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนตามคู่มือครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536) ซึ่งได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในกลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ช่วยให้เด็กที่เรียนอ่อน มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากมีเพื่อนคอยช่วยเหลือและตระหนักถึงคุณค่าของตนเองว่าสามารถสร้างความสำเร็จให้กลุ่มได้เท่าเทียมกับนักเรียนที่เรียนเก่ง โดยพฤติกรรมนี้จะพบได้ชัดเจนหลังจากเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ไปแล้วประมาณ 5 ชั่วโมง

5.5.2 จากการเปรียบเทียบคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางการเรียนต่างกัน วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางการเรียนต่างกัน มีคะแนนความก้าวหน้าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนดังกล่าว เป็นกิจกรรมการสอนที่ฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสติปัญญา รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล พัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างดี และพัฒนาความรู้รักในด้านเห็นคุณค่าของตนเองซึ่งสมาชิกสามารถช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จได้เท่าเทียมกัน ผู้เรียนจึงตระหนักว่าพวกเขาได้สร้างกลุ่มของเขาขึ้นมาด้วยกัน มิใช่เฉพาะผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้เรียนจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมของเขาที่มีมาแต่เดิมให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้กลุ่มประสบผลสำเร็จให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นผลโดยตรงต่อตัวเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานต่างกัน จะสามารถทำได้ดีเท่าเทียมกัน และช่วยกันสร้างกลุ่มของตนได้ (Slavin, 1990) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Artzt and Newman (1990) ได้ศึกษาการเรียนรู้แบบร่วมมือกันในวิชาคณิตศาสตร์พบว่า การร่วมมือกันของผู้ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถพัฒนาทักษะ และความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีความสุขสนุกสนานที่จะอภิปรายเนื้อหาคณิตศาสตร์กับเพื่อนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนช่วยให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้เท่ากับการสอนโดยครู และ Catherine (1992) ได้ศึกษาการสอนโดยให้นักเรียนมีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันภายในกลุ่มเล็ก ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ของนักเรียนเกรด 5-6 ในวิชาคณิตศาสตร์พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการแก้ปัญหา และมีส่วนช่วยเหลือกันเองในการเรียนรู้เนื้อหา นักเรียนในกลุ่มเก่งมีการตอบสนองที่ดีต่อการเปลี่ยนกลุ่มในการทำงาน ส่วนนักเรียนในกลุ่มอ่อนสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น สิ่งสำคัญก็คือนักเรียนจะพัฒนาทักษะทางด้านสังคมอย่างเห็นได้ชัด เช่น สมาชิกภายในกลุ่มมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความพอใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ สมาชิกกลุ่มกระตุ้นเตือนกันให้ร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม สมาชิกทุกคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกกลุ่มร่วมกันสรุปผลงานของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มรักษามารยาทในการพูด และการฟัง สมาชิกเก่งในกลุ่มจะให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือแก่เพื่อนสมาชิก อีกทั้งมีความสอดคล้องกับ

งานวิจัยของบุญประเสริฐ ไชยศิริ (2537) พบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์แบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีความรู้พื้นฐานต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

5.5.3 จากการศึกษาคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์กลุ่มควบคุมก่อนเรียนประมาณ 17 หลังเรียนประมาณ 21 ซึ่งเพิ่มเพียง 4 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากนักเรียนส่วนหนึ่งประมาณ 9 % มีปัญหาในเรื่องการอ่านหนังสือไม่คล่อง และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน อีกทั้งเวลาเรียนมีจำกัด การที่ครูจะดูแลให้อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาที่ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนและนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกัน เมื่อมีปัญหาข้อสงสัยก็ไม่กล้าซักถาม ซึ่งต่างจากกลุ่มทดลอง ถึงแม้ว่าจะไม่กล้าซักถามครูแต่ภายในกลุ่มก็มีการช่วยเหลือกัน สามารถอธิบายให้เพื่อนเข้าใจได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้นค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่ทำให้การสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า การเรียนการสอนตามแนวการสอนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับครู

5.6.1.1 จากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนตลอดจนกับครูผู้สอนเป็นอย่างดี และนักเรียนมีความคล่องตัว และมั่นใจในตัวเองสูง มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นควรนำการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ไปใช้เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนได้

5.6.1.2 ครูผู้สอนควรศึกษารูปแบบการสอนและหลักการให้เข้าใจ เตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน โดยเฉพาะการศึกษากลุ่มย่อยควร เป็นกิจกรรมเสริมนอกจากเนื้อหาที่เรียนในชั้นสอน เพื่อพัฒนาทักษะ สติปัญญา รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและควรมีการเตรียมนักเรียนก่อนดำเนินการสอน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับวิธีการตามรูปแบบการสอนจะเกิดผลดีมาก

5.6.1.3 ครูควรเปลี่ยนกลุ่มนักเรียนเมื่อมีการเรียนการสอนจบเนื้อหาย่อย ๆ หรือหลังจากใช้เวลาในการเรียนประมาณ 1 เดือน แล้ว เพื่อให้ นักเรียนได้สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้อง ซึ่ง เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้ดีขึ้น

5.6.1.4 ขณะที่นักเรียนศึกษาในกลุ่มย่อย ครูควรเดินดูและคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการ แต่ไม่ควรยืนอยู่ประจำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนานเกินไป เพราะจะทำให้ นักเรียนมีความรู้สึกว่าขาดอิสระในการทำงาน

5.6.1.5 การแจ้งคะแนนความก้าวหน้าของทั้งรายบุคคลและกลุ่มควรแจ้งให้ทราบก่อนทำการสอนในครั้งต่อไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม

5.6.1.6 การให้รางวัลสำหรับกลุ่มที่มีความก้าวหน้าสูงสุด ควรคำนึงถึงความเหมาะสม เน้นให้เกิดความภูมิใจ และเห็นคุณค่าของรางวัลด้วย

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

5.6.2.1 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ กับกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้น และเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย

5.6.2.2 ควรมีการศึกษาลักษณะยาวของการเรียนในลักษณะนี้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบทบาทการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาความคงทนของประสิทธิภาพของการเรียนในลักษณะดังกล่าว

5.6.2.3 ควรมีการศึกษาดูผลการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะคิด ความคิดสร้างสรรค์

5.6.2.4 ควรมีการศึกษาดูการพัฒนาตนเอง โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ของนักเรียนกลุ่มเดียว